

Neoficialus vertimas

EUROPOS TARYBA

EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ TEISMAS

TREČIASIS SKYRIUS

DALINIS NUTARIMAS DĖL

Valdo FALKAUSKO ir Virgilijaus KAMANTAUSKO
pareiškimo Nr. 45012/98
prieš Lietuvą

PRIIMTINUMO

Europos Žmogaus Teisių Teismas (Trečiasis skyrius), 1999 m. kovo 2 dieną posėdžiaujant kolegijai, sudaryta iš:

pirmininko sero Nicolas Bratza,
teisėjų J. –P. Costa,
L. Loucaides,
P. Kūrio,
W. Fuhrmann,
H. S. Greve,
K. Traja

ir *skyriaus kanclerės* S. Dollé,

atsižvelgdamas į Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 34 straipsnį;

atsižvelgdamas į Valdo FALKAUSKO ir Virgilijaus KAMANTAUSKO 1998 m. spalio 30 dieną pateiktą pareiškimą prieš Lietuvą, įregistruotą 1998 m. gruodžio 16 dieną kaip byla Nr. 45012/98;

atsižvelgdamas į pagal Teismo reglamento 49 straipsnį pateiktą raportą,

po svarstymo

nusprendė:

FAKTAI

Pirmasis pareiškėjas Valdas Falkauskas, yra Lietuvos Respublikos pilietis, gimęs 1956 m. Jis yra advokatas, praktikuojantis Joniškyje. Antrasis pareiškėjas Virgilijus Kamantauskas yra Lietuvos Respublikos pilietis, gimęs 1963 m. Jis gyvena Joniškio rajone.

Bylos faktai, kaip juos pateikė pareiškėjai, gali būti apibendrinti, kaip išdėstyta toliau.

Antrasis pareiškėjas buvo įtartas keliomis vagystėmis, ir jam buvo iškeltos dvi baudžiamosios bylos. Pirmasis pareiškėjas buvo paskirtas oficialiu antrojo pareiškėjo gynėju tose bylose.

1998 m. rugsėjo 29 dieną Joniškio apylinkės prokuratūros prokuroras paprašė Joniškio apylinkės teismo skirti antrajam pareiškėjui suėmimą.

Tą pačią dieną (14 val. 50 min.) Joniškio apylinkės teismas surengė posėdį dėl kardomosios priemonės, į kurią buvo pakviesti prokuroras, pirmasis pareiškėjas ir antrasis pareiškėjas. Pirmasis pareiškėjas teigia, kad jam buvo pranešta, jog jis turi suteikti teisinę pagalbą antrajam pareiškėjui posėdyje dėl prokuroro pareiškimo, likus maždaug 10-15 minučių iki posėdžio pradžios. Pirmasis pareiškėjas teigia, kad nebuvo suteikta nei laiko, nei galimybių išnagrinėti prokuroro prašymo turinį arba susipažinti su byla. Taip pat jis visai neturėjo laiko aptarti gynybos taktiką su antruoju pareiškėju. Vietoj to teisėja, kuri į posėdį atėjo neapsirengusi teisėjo mantija, uždraudė pirmajam pareiškėjui kalbėtis su antruoju pareiškėju. Ji paminėjo, kad jeigu jis taip darys, apie tai gali būti informuota Advokatų taryba ir pirmajam pareiškėjui gali būti paskirta drausminė nuobauda.

Pirmasis pareiškėjas teigia, kad jam nebuvo suteikta teisė apklausti antrąjį pareiškėją per posėdį, kuris truko 10 minučių. Apie bylos faktus jis sužinojo tik prokuroro pasisakymo posėdyje metu.

Teisėja apklausė antrąjį pareiškėją dėl jam inkriminuojamų nusikaltimų; pastarasis prisipažino juos padaręs. Tada pirmasis pareiškėjas paprašė teismo atmesti prokuroro prašymą skirti kardomąjį kalinimą (suėmimą). Jis pareiškė, kad nėra pagrindo suėmimui, nes antrasis pareiškėjas pripažino savo kaltę ir netrukdytys tyrimui.

Vis dėlto teisėja paskyrė antrajam pareiškėjui kardomąjį kalinimą (suėmimą) iki 1998 m. gruodžio 29 dienos. Pirmasis pareiškėjas tvirtina, kad teisėja paskelbė savo nutartį neišėjusi jos priimti į pasitarimo kambarį. Apylinkės teismo kanceliarijos 1998 m. rugsėjo 29 dienos posėdžio protokole parašyta, kad teismas “išeina į pasitarimų kambarį”. Tačiau pirmasis pareiškėjas teigia, kad tai netiesa.

Pirmasis pareiškėjas taip pat teigia, kad teisėjos sprendimas teismo posėdžių salėje buvo perskaitytas nenurodant antrojo pareiškėjo suėmimo priežasčių, tuo pažeidžiant Baudžiamojo proceso kodekso 99 straipsnio 1 dalį. Teigiama, kad nutartis skirti suėmimą nebuvo pateikta antrajam pareiškėjui pasirašyti, tuo pažeidžiant Kodekso 104⁴ straipsnį.

1998 m. rugsėjo 30 dieną pirmasis pareiškėjas padavė skundą dėl 1998 m. rugsėjo 29 dienos sprendimo, kuriame nurodė, kad, atsižvelgiant į paskiriant suėmimą padarytus procesinius pažeidimus ir į bet kokios galimybės ginti antrąjį pareiškėją nebuvimą, antrojo pareiškėjo suėmimas negali būti laikomas teisėtu. Pirmasis pareiškėjas taip pat paminėjo, kad teisėja nebuvo bešališka, nes buvo susijusi su nukentėjusiuoju vagystės byloje.

1998 m. spalio 12 dieną Šiaulių apygardos teismas dalyvaujant pirmajam pareiškėjui išnagrinėjo skundą. Jis buvo atmetas tuo pagrindu, kad pareiškėjas turi būti įkalintas dėl jo polinkio nusikalsti, bedarbystės ir to fakto, kad jis buvo kaltinamas padaręs penkis nusikaltimus lygtinio paleidimo iš laisvės atėmimo vietos metu. Apeliacinis teismas taip pat konstatavo, kad “nurodomi procesiniai pažeidimai nekeičia priimto sprendimo dėl [antrojo pareiškėjo] kardomojo kalinimo (suėmimo) esmės”.

SKUNDAI

1. Remdamiesi Konvencijos 5 straipsnio 1 dalimi pareiškėjai skundžiasi, kad suėmimas antrajam pareiškėjui buvo paskirtas pažeidžiant vidaus baudžiamąjį procesą ir kad po to jis nebuvo paleistas už užstatą, nors pagal skundą Šiaulių apygardos teismas nustatė daug procesinių pažeidimų, bet ignoravo juos kaip “neesminius”. Jie teigia, kad antrojo pareiškėjo sulaikymas ir po to sekęs kardomasis kalinimas (suėmimas) buvo savavališki ir kad joks suėmimas, paskirtas tokiomis sąlygomis, kaip 1998 m. rugsėjo 29 dienos posėdyje, negali būti laikomas “teisėtu” minėtos Konvencijos nuostatos prasme.

2. Be to, remdamiesi Konvencijos 5 straipsnio 4 dalimi pareiškėjai skundžiasi, kad antrojo pareiškėjo suėmimas buvo paskirtas ir skundas atmetas nesuteikus jokių gynybos teisių, nes pirmasis pareiškėjas, kaip atstovas, pagal Baudžiamojo proceso kodekso 58 straipsnio 2 dalies 3 punktą, neturėjo galimybių pasikalbėti su antruoju pareiškėju nedalyvaujant kaltinimo pusei. Taip pat pirmasis pareiškėjas neturėjo nei galimybės susipažinti su byla, nei teisės susipažinti su kitais dokumentais, reikšmingais siekiant efektyviai ginčyti antrojo pareiškėjo suėmimo teisėtumą. Tai atitiko minėto kodekso 58 straipsnio 2 dalies 7 punktą, kuris neleidžia gynybai susipažinti su visa byla, kol neužbaigtas parengtinis tyrimas. Pareiškėjai teigia, kad tokiu būdu jie negalėjo efektyviai ginčyti nutarties skirti antrajam pareiškėjui suėmimą, tuo pažeidžiant minėtą Konvencijos nuostatą.

3. Dėl minėtų priežasčių pareiškėjai taip pat teigia, kad buvo pažeistos Konvencijos 6 straipsnio 3 dalies b ir c punktuose numatytos gynybos teisės.

TEISĖ

Pareiškėjai skundžiasi dėl antrojo pareiškėjo suėmimo ir jo peržiūrėjimo proceso teisėtumo. Jie remiasi Konvencijos 5 straipsnio 1 ir 4 dalimis bei 6 straipsnio 3 dalies b ir c punktais.

Šiuo požiūriu reikšmingos 5 straipsnio 1 dalies nuostatos numato:

“Kiekvienas asmuo turi teisę į laisvę ir saugumą. Niekam laisvė negali būti atimta kitaip, kaip šiais atvejais, ir įstatymo nustatyta tvarka: ...

c) kai asmuo teisėtai sulaikomas ar suimamas, kad būtų pristatytas kompetentingai teismo institucijai, pagrįstai įtariant jį padarius nusikaltimą ar kai pagrįstai manoma, jog būtina neleisti padaryti nusikaltimo, arba manoma, jog jis, padaręs tokį nusikaltimą, gali pabėgti; ...”

5 straipsnio 4 dalis skelbia:

“Kiekvienas asmuo, kuriam atimta laisvė jį sulaikius ar suėmus, turi teisę kreiptis į teismą, kad šis greitai priimtų sprendimą dėl sulaikymo ar suėmimo teisėtumo ir, jeigu asmuo kalinamas neteisėtai, nuspręstų jį paleisti.”

6 straipsnio 3 dalies b ir c punktai numato:

“Kiekvienas kaltinamas nusikaltimo padarymu asmuo turi mažiausiai šias teises:

b) turėti pakankamai laiko ir galimybių pasirengti savo gynybai;

c) gintis pats ar padedamas savo paties pasirinkto gynėjo arba, jei neturi pakankamai lėšų gynėjui atsilyginti ir kai tai reikalinga teisingumo interesams, nemokamai gauti advokato pagalbą ...”

1. Dėl pirmojo pareiškėjo

Teismas pastebi, kad šiomis teisėmis gali remtis asmuo, kuriam yra “atimta laisvė” arba “pareikštas kaltinimas dėl nusikaltimo”. Todėl pirmasis pareiškėjas, kuris su šia byla yra susijęs tik kaip antrojo pareiškėjo gynėjas, negali teigti pats esąs šių nuostatų pažeidimo auka Konvencijos 34 straipsnio prasme.

Iš to seka, kad ši pareiškimo dalis, kiek ją pateikė pareiškėjas savo vardu, yra *ratione personae* nesuderinama su Konvencija ir turi būti atmesta pagal jos 35 straipsnio 3 ir 4 dalis.

2. Dėl antrojo pareiškėjo skundų pagal Konvencijos 6 straipsnio 3 dalį

Teismas primena, kad Konvencijos 6 straipsnio 3 dalies garantijos turi būti vertinamos kaip įeinančios į bendrąją teisės į teisingą bylos nagrinėjimą, kurią užtikrina Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis, sąvoką. Be to, baudžiamojo proceso teisingumas turi būti nagrinėjamas suvokiant procesą kaip visumą. Teismas pažymi, kad teisminis šios bylos nagrinėjimas dar neprasidėjo. Taigi Teismui būtų per anksti nagrinėti antrojo pareiškėjo skundus pagal 6 straipsnį, kol vidaus teismai nenusprendė dėl nusikaltimų, kuriais jis kaltinamas, ir kol jis dar gali kelti šiuos Konvencija paremtus reikalavimus.

Esant šioms aplinkybėms, Teismas daro išvadą, kad šioje stadijoje antrasis pareiškėjas negali teigti esąs minėtos nuostatos pažeidimo auka. Iš to seka, kad ši pareiškimo dalis yra aiškiai nepagrįsta Konvencijos 35 straipsnio 3 dalies prasme ir todėl turi būti atmesta pagal 35 straipsnio 4 dalį.

3. Dėl antrojo pareiškėjo skundų pagal Konvencijos 5 straipsnio 1 ir 4 dalį

Teismas pripažįsta, kad antrojo pareiškėjo skundai pagal šias nuostatas kelia sudėtingus faktų ir teisės klausimus, kuriuos reikia nagrinėti toliau. Jis siūlo komunikuoti šį bylos aspektą atsakovei Vyriausybei ir kol kas jį atidėti.

Dėl šių priežasčių Teismas vienbalsiai

NUSPRENDŽIA ATIDĖTI antrojo pareiškėjo skundų pagal 5 straipsnio 1 ir 4 dalis nagrinėjimą;

SKELBIA NEPRIIMTINA likusią pareiškimo dalį.

S. Dollé
Kanclerė

N.Bratza
Pirmininkas